

Kansanlauluista kasvoi koskettavia tarinoita

KONSERTTI

Syyskuun ensimmäisen perjantain iltana, ennen konsertin alkua, tenori Karl-Henrik Wahlfors tunnusti jännittävänsä laulujen esittämistä laulujen synty- tai keruusi-joilla. Suojapirtin sali kun oli hänen arvelunsa mukaan täynnä asiantuntijoita. Hän muistuttikin ennen esitystään

Kiihtelysvaarasta kerättyjen karjalaisten kansanlaulujen alkuperästä. Sadan vuoden takaisista, Kyllikki Maliston muistinsa varassa säilyttämistä ja sittemmin ylöskirjatuista 400 laulusta, Väinö Hannikainen sovitti 30 laulua kolmeksi sarjaksi.

Kiihtelysvaaran Pitäjässeuran järjestämä Kesäsäveliä laulumailta -konsertti esitet-

tiin Suojapirtillä tällä erää viimeisen kerran. Kesän mittaan konsertti kuultiin Joensuun seudulla yhteensä seitsemän kertaa.

Wahlforsin laulujen tulkinnaassa kuuluva tunteiden kirjo toi tututkin kansanlaulujen tarinat kuin uusina kuulijoiden ulottuville. Tenorin laulaessa heräsivät laulujen tarinat eloon, naurattivat,

liikuttavat ja herättivät ajatuksia. Konsertin alkuosaan valittujen, pitäjästä kerättyjen laulujen teemoissa kerrottiin niin ihmissuhteiden kirjosta kuin elon varjopuolista ja pistäytyttiin lapsuuden onkireissuilla. Jos ei ole kuullut kansanlauluja "Mamman ruma lapsi" ja "Nauris", voi vain arvailla mitä tarinoita ne kertovat.

Konsertin toisen osan laulujen sanat olivat kotimaisista runousta Kantelettaresta Aleksis Kiven kautta suomenruotsalaiseen kansanrunouteen. Jälkiosan koskettava helmi oli Wahlforsin tulkinta P. Mustapään runosta "Tein lasinkuultavan laulun" Petri Laaksosen sävelin.

Jos Wahlfors laulullaan kertoi tarinoita, maalasi säestäjä

Leena Suomela puolestaan pianollaan eloisat taustat tarinoille veden liplatuksineen ja kosken kuohuineen.

Konsertin kuulijoiden tyytyväisyys todisti, että kaupungin keskustan konserttisalien ulkopuolella kaivataan taidemusiikkia ja otetaan kiitollisena vastaan, jos joku konsertin järjestää.

SIRPA SUTINEN

Tykki jyrähti muistopaikalla

Jatkosodan vuosipäivän vietosta on tulossa jokavuotinen tapahtuma.

ARMAS HÄRKÖNEN

Jatkosodan päättymisen vuosipäivää juhlistettiin lauantaina Ilomantsin Öykkösenvaarassa monipuolisen ohjelman myötä. Sotahistoriallisella alueella järjestettiin opastettuja kierroksia. Pohjois-Karjalan Asehistoriallinen Kilta oli rahdannut paikalle runsaasti materiaalia ja Tykistökillan toimivan tykin. Ilomantsin reserviläisyhdistykset olivat pystyttäneet ekoaseradan. Soppatykistä oli tarjolla hernekeittoa. Mukana tapahtuman järjestelyssä olivat myös 21. Prikaatin perinneyhdistys, Möhkön kyläyhdistys ja taksi-autoilija Jaakko Kuivalainen kuljettajineen.

"On äärimmäisen hyvä asia, että tällainen tapahtuma on pistetty pystyyn."

Jouni Mattila

Idea vuosipäivästä on lähtöisin Ilomantsin Sotahistoriallisesta työryhmästä. Niin kuin hyvin muistetaan, aselepo oli sovittu alkavaksi syyskuun 4. päivän aamuna vuonna 1944, mutta Neuvostoliitto katsoi tarpeelliseksi sotia vielä yhden vuorokauden.

Tällä kertaa vuosipäivää kokeillaan, dokumentoidaan ja otetaan opiksi. Tarkoituksena olisi, että tästä muodostuisi jokavuotinen tapahtuma, **Otso Nygrén** suunnitteli.

Kello 12 Pohjois-Karjalan Tykistökillan kapteeni **Pekka Hyttinen** karjaisi ammuttavaksi laukauksen sotaveteraanien kunniaksi. **Kari ja Matti Martikainen** sekä **Veijo Wälkky** tekivät työtä käskettyä. Kevyen kenttäkanuunan (75 K 02) suusta välähti pitkä tulenlieska ja ilmoille kajahti maata täryttävä jysähdys.

Aikamoinen oli possaus, jaanisvaaralainen **Kirsti Paasanen** määritteli.

Savun hälvettyä kenraalimajuri E.J. Raappanan (Vilho Huuskonen) käskystä pidettiin hiljainen hetki sankarivainajien muistoksi.

Päällikkö kiitteli

Pohjois-Karjalan Asehistoriallisen Killan varapuheenjohtaja **Olavi Suokas** totesi, että kunnialaukauksen tykistä heijastuu koko itsenäisen Suomen historia.

Ruotsi lahjoitti tykin vapussodassa Mannerheimille. Se on palvellut Kollaalla talvisodan aikana, ja viimeiset laukaukset jatkosodassa sillä ammuttiin vuonna 1944 Viipurinlahden rannikkopuolustuslinjalla.

Edellisen kerran tykillä oli ammuttu vuonna 2007 Ylämyllyn Paloaukealla.

Tykin ammuksen paino on 6,4 kiloa ja kantama on 8,3–9,3 kilometriä, asiantuntija **Veijo Wälkky** kertoi.

Yli sadan kävijän joukossa oli myös vuosilomaansa aloitellut Pohjois-Karjalan alue toimiston päällikkö, eversti **Jouni Mattila**.

Olen hyvin otettu kutsusta. On äärimmäisen hyvä asia, että tällainen tapahtuma on pistetty pystyyn. Järjestelyt ovat hyvät ja ohjelmatarjonta monipuolinen. Näin se perinne siirtyy nuoremmille sukupolville.

Päällikön mielestä Pohjois-Karjalassa yleensäkin hoidetaan sotahistorialliset kuviot hyvin.

Mutta näin vanhana painijana voin sanoa, että Ilomantsi painii kyllä ihan omassa sarjassaan perinnön vaalimisessa ja veteraanien kunnioittamisessa, Mattila kehui.

Vanhemmille ilomantsilaisille tutun rovasti **Jouko Pesosen** sukujuuret ovat Möhkössä ja hänen isänsä haavoittui jatkosodan alussa 1941 Ont-

Pohjois-Karjalan Asehistoriallisen Killan näyttelyssä oli pitkät rivit kivääreitä, pistooleita ja panssarirykkeitä. Esittelijänä toimi muun muassa **Kari Martikainen** (oik.). KUVAT: ARMAS HÄRKÖNEN

ronvaarassa.

Tällaiselle tilaisuudelle on aina paikkansa. Sotahan on aina sellainen hirvittävä rangaistus kaikille osapuolille.

Veijo Wälkky (vas.), ja **Kari Martikainen** näyttivät, että kevytkin kenttäkanuuna laukaistaan työturvallisuuden takia narusta nykäisemällä.

Jatkosodan viimeinen suurtaistelu

ARMAS HÄRKÖNEN

Ilomantsissa käytiin heinäelokuussa 1944 jatkosodan viimeinen suurtaistelu, joka päättyi Ryhmä Raappanan joukkojen voittoon.

Hyökkääjän valtaamat maat otettiin haltuun, sen elävä voima joko tuhottiin tai ajettiin pakoon, sen aseet, liput ja sotilaskunnia vietiin, jatkosodan päättyminen vuosipäivän tilaisuudessa puhunut **Kaarlo Nygrén** luetteli.

Karhumäestä kesäkuussa irtautunut, koko ajan taistellen vetäytynyt ja jo uuvuksissa oleva 21. Prikaati pysäytti takaa-ajavan vihollisen juuri Öykkösenvaaraan 29. päivänä

heinäkuuta.

Museoviraston kannanoton mukaan Öykkösenvaara on maamme historiassa samassa erityisessä luokassa kuin Turun linna, Bomarsundin linnoitus ja Suomenlinna.

Nygrénin mukaan Ilomantsin taistelujen selvä sotilaallinen voitto sai Puna-armeijan luopumaan tavoitteestaan, joka oli Suomen miehitys.

Siitä syystä Eduskunta ja Päämaja antoivat pian näiden taistelujen jälkeen tiedotusohjeet, jotka käytännössä tarkoittivat Ilomantsin tapahtumien sivuuttamista mahdollisimman niukin kommentein.

Nygrénin mielestä ohjeet

iskostuivat tiedotusvälineiden ja jopa tavallisen kansan viestintätapaan puoleksi vuosisadaksi.

Pidän tapahtunutta anteeksiantamattomana virheenä. Meillä kaikilla on jakamaton oikeus tietää menneiden sukupolvien elämästä ja oman kansamme historiasta.

Vaikka sodat ovat historian viheliäisintä osaa, nekin on tulevien sukupolvien tunnettava.

Sodista ei selviä vaikenemalla ja muualle katsomalla. Ne tulevat omalla logiikallakaan eivätkä sääli ketään, kuten joka päivä saamme lukea. Parempi on katsoa kuin katua, Nygrén tähdentää.